

Advies sociale veiligheid in het schoolgebouw

**Voor de schoolgebouwen van de ASKO Radioweg, de ASKO-vestiging
Linnaeushof en de MAVO Middenmeer**

Amsterdam, 16 september 1999

J. Mölck
R. van der Bijl

m.m.v.
H. Stienstra

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Werkwijze	4
3	Analyse	5
3.1	ASKO-Radioweg	5
3.2	ASKO-Linnaeushof	6
3.3	MAVO-Middenmeer	7
3.4	Conclusie	7
4	Aanbevelingen	8
4.1	De pakketten	8
4.2	Bronzen aanpak	9
4.3	Zilveren aanpak	13
4.4	Gouden aanpak	14
4.5	Advies/conclusies	15
	Bijlagen	
I	Literatuurlijst	18
II	Samenvatting checklist	19
III	Toelichting bij de checklist 'Veiligheid van schoolgebouw'	23
IV	Checklist voor ASKO-vestiging Radioweg	
V	Checklist voor MAVO Middenmeer	
VI	Schets zilveren aanpak	
VII	Schets gouden aanpak	

1 Inleiding

De ASKO Watergraafsmeer heeft in juli 1999 aan Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP) opdracht gegeven te adviseren over maatregelen ter bevordering van de veiligheid in de schoolgebouwen van de ASKO vestingen en de MAVO Middenmeer. Vooruitlopend op de fusie van de twee scholen heeft de heer van de Zwaag - directeur van de ASKO Watergraafsmeer - tevens opdracht gegeven veiligheidsmaatregelen te ontwikkelen tegen de achtergrond dat de twee schoolgebouwen in de toekomst ook ruimtelijk een eenheid willen gaan vormen.

Maatschappelijke verschijnselen als agressie, geweld en seksuele intimidatie houden niet op bij de poort van de school. Criminaliteit en gevoelens van onveiligheid spelen ook in en rond het schoolgebouw, waarbij leerlingen en personeel zowel slachtoffer als dader kunnen zijn.

Onveilige plekken in de scholen ASKO Watergraafsmeer en MAVO Middenmeer zijn door DSP met behulp van een schouw en informele gesprekken geïnventariseerd en in de checklist 'Veiligheid van schoolgebouw' opgenomen. DSP reikt een drietal mogelijkheden van maatregelen aan ter oplossing het veiligheidsprobleem. De oplossingen liggen vooral in de bouwkundige en organisatorische sfeer.

Bestaande situatie

De twee vestigingen van de ASKO Watergraafsmeer zijn gelegen aan de Radioweg en in de Linnaeushof.

De vestiging aan de Radioweg is een onoverzichtelijk gebouw met veel nissen buiten en binnen het gebouw. Voorts zijn er veel gangen en ruimtes, die qua bouwkundige opzet beperkingen van het gebruik opleveren. Voorbeelden hiervan zijn: te weinig verblijfsruimte, te kleine lokalen en te kleine kamers voor onderwijsondersteunende werkzaamheden. Vanuit de leerlingen en het personeel komen klachten over onveiligheidsgevoelens en vanuit de buurt komen minimaal drie keer per week klachten over overlast door rondhangende leerlingen. Ook over de vestiging aan de Linnaeushof zijn klachten te melden. Voor dit gebouw zijn inbraakgevoeligheid en brandveiligheid de zwakke schakel in de veiligheidsketen.

De MAVO Middenmeer is gesitueerd tegenover de ASKO Watergraafsmeer op de Lavoisierstraat. Met ingang van 1 augustus 1999 fuseren de twee scholen. Daarom wordt ook voor de MAVO Middenmeer een advies gegeven. De MAVO Middenmeer heeft een gelijksoortig probleem omtrent de onveiligheid(sgevoelens).

Toekomstige situatie

De ASKO vestiging aan de Linnaeushof krijgt in de toekomst een andere bestemming. Op deze locatie moeten dan ook geen grote investeringen worden aanbevolen. De leerlingen verhuizen naar de vestiging op de Radioweg. Deze fuseert met de tegenover gesitueerde MAVO Middenmeer. De twee scholen moeten in ruimtelijk opzicht in de toekomst één geheel gaan vormen.

2 Werkwijze

Met behulp van de checklist 'Veiligheid van schoolgebouw en schoolomgeving' zijn oorzaken van onveiligheid en onveiligheidsgevoelens in de ASKO vesting Radioweg en de MAVO Middenmeer geïnventariseerd. Voor de ASKO vestiging Linnaeushof wordt slechts een beknopt advies aangereikt omdat deze vestiging op termijn een andere bestemming krijgt.

Voor de vestiging op de Radioweg en de MAVO Middenmeer is de checklist 'Veiligheid van schoolgebouw en schoolomgeving' ingevuld voor de onderdelen: schoolterrein, de buitenzijde gebouw, gebouwindeling, specifieke ruimten en beveiliging. De problemen zijn telkens tijdens een schouw geïnventariseerd. Deze schouw vond op alle drie locaties plaats en is telkens door een vertegenwoordiger van de school begeleid. Tevens zijn een aantal informele gesprekken gevoerd met directeuren, conciërges, docenten en -in het vooronderzoek- leerlingen. Suggesties van deze personen zijn in het rapport verwerkt.

De maatregelen ter verbetering van de veiligheidssituatie zijn in drie groepen geclusterd. Opklimmend naar grootte en complexiteit: het bronzen, het zilveren en het gouden pakket. De pakketten zijn algemeen begroot.

3 Analyse

Aan het rapport is voorafgaand de veiligheid van de schoolomgeving en -routes in de regio Amsterdam Oost onderzocht¹. Uit het rapport van dit onderzoek blijkt dat agressie in het openbaar vervoer en vertoeven van leerlingen in de buurt de redenen zijn voor onveiligheid(sgevoelens). Er zijn drie oorzaken van vertoevende jongeren in de buurt: rondhangen of omlopen op hun route naar school; pendelen tussen twee vestigingen; gebrek aan ruimte en voorzieningen voor leerlingen in de school of in de directe omgeving van hun school.

Deze knelpunten doen zich ook voor bij de ASKO Watergraafsmeer en de MAVO Middenmeer. Het pendelen tussen twee vestigingen is voor de leerlingen en docenten van de ASKO een probleem. Dit wordt op termijn opgelost doordat de vestiging Linnaeushof een andere bestemming krijgt en lokalen op de ASKO Radioweg of/en MAVO Middenmeer nieuw worden gebouwd. Het nijpende gebrek aan ruimte en voorzieningen voor leerlingen speelt in beide scholen. Het gevolg van deze problemen is dat leerlingen in de buurt uitzwermen wat buurtbewoners als hinder beleven. De oplossing van deze problemen verbetert tevens de leefbaarheid in de wijk.

De oorzaken van onveiligheid en onveiligheidsgevoelens zijn met behulp van de checklist 'Veiligheid van schoolgebouw' geïnventariseerd. De ingevulde checklist is in de bijlagen opgenomen. In dit hoofdstuk worden de resultaten van de checklist in grote lijnen en de probleemanalyse per locatie opgenoemd.

3.1 ASKO-Radioweg

Uit de inventarisatie komen in hoofdlijnen de volgende drie knelpunten naar voren.

Toegankelijkheid (intern en extern)

- Het hoofdentree is te smal en zonder toezicht. Verder ontbreekt een buffer of een sluis.
- De ingang door de poort in het hek is zonder toezicht.
- Van de vluchtdeuren wordt misbruik gemaakt.
- De route naar de noodlokalen verloopt via een onveilige plek en is niet rechtstreeks.
- Er is geen toezicht op drie toegangsmogelijkheden van de vier.
- De stroom van leerlingen en personeelsleden is onoverzichtelijk en moeilijk op insluipers te controleren.
- De fietsenstalling is onaantrekkelijk en onvoldoende beveiligd. Het hek naar de fietsenstalling en het schoolplein staat overdag altijd open.
- Het terrein om de school heen kan niet worden afgesloten. Tussen de vleugel en het muziekvaklokaal is een soort oksel. Deze is vanuit de openbare weg niet te zien en vormt na zonsondergang een hangplek. Vanuit deze tegen sociale controle beschermde plek worden inbraken gepleegd.

Noot 1 Veiligheid schoolomgeving en -routes, regio Oost; uitkomst van de taakgroep 'Veilige school en omgeving'. DSP, Amsterdam 1999.

Gebrek aan verblijfsruimte

- In de structuur van het gebouw zit geen verblijfsruimte.
- Een lokaal wordt als kantine gebruikt.
- Het schoolplein is te klein, niet gemeubileerd en niet aantrekkelijk.
- Er is een nijpend ruimtegebrek zodat de leerlingen tijdens pauzes en tussenuren naar de wijk uitzwermen en voor overlast zorgen.
- Er zijn onvoldoende voorzieningen voor leerlingen op het schoolplein en binnen het gebouw.
- Er is geen echte kantine in het schoolgebouw zodat de leerlingen massaal naar de nabije Albert Heyn stromen en daar voor overlast zorgen. Een docent heeft het op zich genomen daar te surveilleren. Dit is echter een noodmaatregel.
- In het verleden noodlokalen bijgeplaatst. Deze hebben inmiddels een permanente status, wat een aantal problemen met zich mee brengt. De paviljoens zijn met materiaal gebouwd dat niet duurzaam is. Daarom maken deze gebouwen een verwaarloosde indruk. Bovendien nemen ze ruimte op het schoolplein in beslag dat anders voor (speel)voorzieningen voor de leerlingen zou kunnen worden gebruikt. Mede doordat de leerlingen niet op het schoolplein kunnen vertoeven gaan ze tijdens hun pauze en bij tussenuren de wijk in.

Diversen

- De noodlokalen zijn langdurig in gebruik. Dit brengt meerdere problemen met zich mee, bijvoorbeeld inbraakgevoeligheid.
- De bouwkundige staat van het interieur is redelijk. Op detailniveau zijn er echter veel vernielingen en beschadigingen. Het gevolg ervan is dat leerlingen zich niet thuis voelen op de school.
- De ruimte voor het onderwijsondersteunend personeel is te klein. In de kantoorruimte voor de administratie kan het personeel maar om de beurt werken.
- Het klimaat in vleugel met ramen aan de zuidzijde is niet goed. De binnengevel van de lange vleugel heeft geen externe zonnewering. Bij sterke zon inval heerst er een benauwd klimaat in de lokalen.

3.2 ASKO-Linnaeushof

De vestiging van de Linnaeushof krijgt op korte termijn een andere bestemming. Grote investeringen zijn dus niet aan de orde. Met een aantal gunstige maatregelen kan de brand- en inbraakpreventie worden verbeterd. Deze maatregelen horen bij het bronzen pakket en worden hieronder genoemd. Voor de ASKO vestiging Linnaeushof zijn er geen aanbevelingen voor de zilveren en gouden aanpak aangediend gezien de korte periode dat deze vestiging nog zal worden gebruikt. De checklist 'veiligheid van schoolgebouw' is dus voor de vestiging Linnaeushof niet ingevuld.

Problemenanalyse

De *inbraakpreventie* wordt beetje bij beetje verbeterd op initiatief van de conciërge. Een recente inbraak heeft geleid tot de versteviging van de achteruitgang. Met kleine maatregelen kan de inbraakpreventie worden verbeterd. Idealiter wordt een inbraakdetectie annex branddetectie voor het hele gebouw geïnstalleerd.

De *brandpreventie* is bijna nihil. De poederblussers worden regelmatig vernield en zijn nu uit de reikwijdte van leerlingen opgesloten. Vluchtwegen zijn bij de leerlingen niet bekend en de vluchtdeuren kunnen alleen door een docent van slot worden gedaan.

De *sociale onveiligheid* is in een geval door voorlichting verbeterd: leerlingen stallen hun fiets weer op het schoolterrein. De binding van leerlingen aan hun school is niet groot en leerlingen voelen zich niet thuis op hun school. Het 'harde' resultaat ervan is vernieling en het 'softe' resultaat ervan is rondhangen in de buurt.

3.3 MAVO-Middenmeer

De MAVO Middenmeer heeft meer verblijfsruimte dan de ASKO. De kwaliteit van de verblijfsruimten is goed. Sommige lokalen zijn echter te klein. De bouwkundige staat van het gebouw is goed. Kleine maatregelen tegen inbraak zijn zelf reeds met succes getroffen. Uit informele gesprekken komt naar voren dat de sociale veiligheidsbeleving van leerlingen, docenten en onderwijsondersteunend personeel goed is.

De school is via de hoofdentree toegankelijk voor vreemden omdat de conciërge geen zichtrelatie met de hoofdentree heeft. Het gebouw is inbraakgevoelig door de beklimbaarheid van het dak. Ook heeft de school in totaal te weinig ruimtelijke capaciteit. Er zijn te weinig lokalen en de lokalen die er zijn, zijn te klein.

3.4 Conclusies

In grote lijnen overlappen de problemen van MAVO Middenmeer en ASKO Radioweg elkaar. De capaciteit van lokalen is qua grootte en qua aantallen te klein en de afsluitbaarheid van het schoolgebouw is voor 3/4 niet mogelijk.

Verder is er een algemeen gebrek aan verblijfsruimte te constateren. Alle drie locaties hebben een te klein schoolplein met onvoldoende voorzieningen en te weinig verblijfsruimte binnen het gebouw.

De toegankelijkheid is met name voor de locatie Radioweg een probleem. Maar ook de locatie Middenmeer kent onveilige gangen en te smalle trappen.

Voor de vestiging Linnaeushof is inbraak- en brandpreventie aanbevolen. Cruciaal is het door organisatorische maatregelen de betrokkenheid van leerlingen te verbeteren.

De oplossing van de problemen van deze gefuseerde scholen is alleen door ingrijpende bouwkundige veranderingen mogelijk. Lichte aanpassingen op detail niveau en bij het onderhoud verbeteren de actuele situatie. Op lange termijn moet echter een omvattende oplossing worden gezocht, zeker om van de twee scholen ook in ruimtelijk opzicht één school te maken. In het volgende hoofdstuk worden aanbevelingen gedaan om dit probleem op te lossen.

4 Aanbevelingen

4.1 De pakketten

Bij het aanbevelingstraject is er voor gekozen de maatregelen aan te bieden in de vorm van pakketten omdat er in (financiële) ruimte en tijd variabelen zijn. Het grote voordeel van een pakket is dat er samenhangende maatregelen te maken vallen zonder dat er een echt plan of ontwerp ligt. Voor het verbeteren van de sociale en fysieke veiligheid van de drie schoolgebouwen worden drie pakketten onderscheiden, te weten: het bronzen pakket, het zilveren pakket en het gouden pakket. Alle drie pakketten hebben in eerste instantie tot doel de veiligheid op de drie locaties te verbeteren maar hebben tevens een positieve uitwerking op de leefbaarheid van de schoolomgeving.

Bronzen pakket

Het bronzen pakket omvat maatregelen die met relatief eenvoudige middelen gerealiseerd kunnen worden en die vermoedelijk snel resultaat kunnen opleveren. Voorbeelden hiervan zijn vooral te vinden in de sfeer van het beheer en handhaving alsmede kleine bouwkundige aanpassingen. Het betreft vooral het schoolgebouw inclusief het schoolplein. De relatie van de schoolgebouwen ten opzichte van elkaar wordt in het bronzen scenario niet aangepakt. Additionele camerabewaking kan dit pakket tot een bronzen pakket plus maken.

Zilveren pakket

Het zilveren pakket omvat maatregelen die wat meer investering vereisen, maar toch nog binnen de normen van de redelijkheid passen om het onveiligheidsprobleem op redelijk korte termijn te tackelen. Te denken valt hierbij aan het toevoegen van een nieuwe aanbouw en het aanpassen van het schoolterrein. De voorstellen beperken zich niet enkel tot het schoolgebouw maar worden in relatie met de omgeving en met de schoolgebouwen ten opzichte van elkaar gebracht. Ook aan het zilveren pakket kan camerabewaking additioneel worden toegevoegd en daarmee opgevoerd tot het zilveren pakket plus.

Gouden pakket

Het gouden pakket omvat maatregelen waarbij het onderste uit de kan wordt gehaald. Dit zijn altijd maatregelen die voor de lange termijn gelden en hoge investeringen vergen. Een ingrijpend bebouwingsvoorstel maakt deel uit van dit pakket. Er vindt een omvangrijke verbouwing plaats waarbij uit twee gebouwen één school wordt gevormd. Tegenover de investeringen staan opbrengsten namelijk de vestiging van de school op één locatie en de ruimtelijke fusie van de qua organisatie reeds gefuseerde scholen.

In de onderstaande paragrafen volgt een beschrijving van de voorgestelde maatregelen per pakket. Het bronzen pakket wordt per schoolgebouw behandeld; bij het zilveren pakket worden de locaties met elkaar in relatie gebracht en bij het gouden pakket wordt voor alle drie locaties één scenario aangereikt.

Voor het bronzen en zilveren pakket is in samenwerking met het architectenbureau Multical B.V. een globale begroting uitgewerkt.

Afsluitend aan dit hoofdstuk wordt een advies gegeven over de aanpak en de fasering van de suggereerde verbeteringen.

4.2 Bronzen pakket

Veiligheidsconcept ASKO-Radioweg

- Meer toezicht op de entree door de conciërge.
- Minder toegankelijkheid van het schoolgebouw en -plein voor derden.
- Betere route naar de paviljoens.
- Betere voorzieningen voor het stallen van fietsen.
- Verbetering van bouwkundige details.

De driehoeksruil

De belangrijkste maatregel in dit concept is het realiseren van een driehoeksruil tussen de conciërge-loge, de keuken en het kantoor voor de roostermakers. De conciërge komt in kamer 0.21 op de hoek van het gebouw te zitten. Van hieruit kan hij de entree en de straatruimte voor het schoolgebouw overzien. Bovendien heeft hij beter zicht op de hal mits hij de deur open laat staan. Idealiter wordt een raam in de muur naar het schoolplein gemaakt zodat de conciërge zicht op de poort en het plein heeft. Een alternatief voor deze bouwkundige ingreep is het plaatsen van een camera met zicht op de poort en eventueel een gedeelte van het schoolplein. Direct toezicht zonder technische hulpmiddelen heeft in de regel een beter effect op de veiligheid. Daarom is de verbouwing te verkiezen boven camerabewaking.

Om de verplaatsing van de conciërge-loge mogelijk te maken moeten de roostermakers uit kamer 0.21 verplaatst worden. We suggereren een driehoeksruil: de bureaus van kamer 0.21 worden naar kamer 0.20 verplaatst, de keuken uit kamer 0.20 naar kamer 0.22 en uiteindelijk de conciërge uit kamer 0.22 naar kamer 0.21. De keuken wordt dan een bijkeuken en kan niet meer als onofficiële pauzekamer dienen.

Ontsluiting

Om de ontsluiting van de paviljoens en het schoolplein te verbeteren wordt de deur tegenover lokaal 0.13 tijdens de schooltijd van het slot gedaan. De route naar het schoolplein en de noodlokalen wordt op één slag veilig. De kelder wordt afgesloten en eventueel als magazijn gebruikt. Het voordeel van de nieuwe ontsluiting ligt niet alleen in de veiligheid, maar ook in de directheid: leerlingen en docenten hoeven niet meer om te lopen. Door deze ingreep kan er meer gepauzeerd worden op het schoolplein. De kwaliteit van het schoolplein als verblijfsruimte wordt tevens opgewaardeerd door het snoeien van de bosschages en het onderhouden en repareren van de voorhanden voorzieningen. De fietsenrekken worden geplaatst in de hoek van het schoolplein. Door de opstelling tegenover elkaar wordt een aparte ruimte gecreëerd. Zie hiervoor de schets van de fietsenrekken van het zilveren pakket (opgenomen in de bijlage I). Het markeren maakt het gebruik duidelijk en geeft beide functies - fietsenstallen en verblijven op het schoolplein - ruimte en bestaansrecht.

Toegankelijkheid

De toegankelijkheid voor derden wordt door veiligheidsmaatregelen op maat beperkt. De poort in het hek naast de hoofdentree gaat op slot en kan vanuit de conciërge-loge elektronisch worden geopend. De conciërge kan door zichtcontact via het raam controleren wie naar binnen wil. Het alternatief voor het inpassen van een raam is camerabewaking van de poort.

De nooddeuren worden met een elektronische detectie voorzien. Bij opening gaat in de conciërge-loge een signaal af. Misbruik door leerlingen wordt gesanctioneerd. Voorwaarden hiervoor zijn dat deze nooddeuren niet als achterdeuren kunnen worden gebruikt. Als dit voor de docenten belangrijke routes zijn valt te overwegen de deuren met een slot te voorzien waar het

alarm door sleutel of keykaart kan worden uitgezet. In het bronzen plus pakket worden de nooddeuren additioneel door camerabewaking beveiligd.

Details

Bouwkundige details worden hersteld. Door kleine bouwkundige verbeteringen voelen de leerlingen zich beter thuis op de school. Hun betrokkenheid verbetert en er wordt minder vernield. Doordat de vernielingen niet worden hersteld ontstaat een vicieuze cirkel: leerlingen zijn minder betrokken bij hun school en plegen eerder vandalisme, de betrokkenheid wordt nog slechter en er wordt nog meer vandalisme gepleegd. Als een apparaat of iets dergelijks te vandalismegevoelig blijkt voor toepassing in de school moet naar andere mogelijkheden gezocht worden. De omroepinstallatie is bijvoorbeeld absoluut noodzakelijk. Helaas is ze ook zeer vandalismegevoelig en wordt telkens weer vernield. Daarom moet de installatie extra beveiligd worden. Een mogelijke oplossing is de boxen door een geluidsdoorlatend kastje te beschermen en de draden achter de muur te trekken.

Op de eerste verdieping kan de muur tussen de kamer van de verpleegkundige/psycholoog (1.18) en het magazijn (1.20) open worden gebroken waardoor de arbeidsomstandigheden verbeteren.

Eén verdere maatregel is simpel maar voor de brandveiligheid van cruciaal belang: de zolder moet worden opgeruimd. Er is nu te veel brandbaar materiaal op een uitermate kwetsbaar onderdeel van het schoolgebouw opgeborgen.

Veiligheidsconcept MAVO-Middenmeer

- Meer toezicht op de entree.
- Betere voorzieningen.
- Verbeteringen op detailniveau.

De belangrijkste maatregel in het kader van het bronzen pakket is het verbeteren van het toezicht door de conciërge op het hoofdentree. Dit is makkelijk te realiseren door het verplaatsen van de kast die nu voor de tweede deur van de conciërge-loge staat. Deze deur heeft namelijk een glazen raam waardoor de conciërge bij voordelige standplaats van achter zijn bureau zicht op het entreehalletje heeft. Door deze maatregel komt de conciërge ook voor bezoeker meer in zicht en vormt zo een logische eerste aanspreekpunt voor bezoeker van de school.

Het ontwikkelen van een vluchtplan dat onder het personeel en de leerlingen bekend wordt gemaakt is een belangrijke maatregel om de brandveiligheid te verbeteren.

Het verplaatsen van de vuilniscontainer in de gang naar de gymzaal en het opknappen van deze gang verbeterd de sociale veiligheid.

Veiligheidsconcept ASKO-Linnaeushof

Omdat de ASKO-vestiging Linnaeushof binnenkort een andere bestemming krijgt komt hier slechts de brandveiligheid en inbraakpreventie ter sprake.

Brandveiligheid

Maatregelen en voorzieningen voor de brandveiligheid zijn gericht op:

- Het voorkomen, beperken en bestrijden van brand;
- Het beperken van brandgevaar;
- Het voorkomen en beperken van ongevallen.

In het schoolgebouw moeten blusmiddelen aanwezig zijn, zoals brandslang op haspels of handbrandblusapparaten. Deze middelen dienen op een goede wijze verdeeld te zijn over het gebouw, bij voorkeur in iedere gang of gedeelte van een gang. Het is beter om meer kleine apparaten te plaatsen dan enkele grote omdat ook leerlingen de blusmiddelen moeten kunnen gebruiken. Het belangrijkste probleem op de ASKO-vestiging Linnaeushof is het vernielen van blusmiddelen. Door het scheppen van meer betrokkenheid van leerlingen wordt hun verantwoordelijkheid vergroot. Als leerlingen begrijpen dat het van levensbelang kan zijn dat er bij een noodgeval een intacte blusser beschikbaar is zullen ze hem niet zo snel vernielen. Door gezamenlijke brandoefening, inclusief instructies over blusmiddelen, aan het begin van het jaar kan de betrokkenheid verbeterd worden. Eventueel kan er een brandploeg geformeerd worden uit vertegenwoordigers van alle klassen. Deze kan de docenten behulpzaam zijn bij de ontruimingsoefeningen en kan ingeschakeld worden bij de controle van de vluchtwegen.

De interne alarminstallatie moet van alle andere signalen kunnen worden onderscheiden en onder alle omstandigheden kunnen werken.

Voor de ASKO vestiging Linnaeushof kan verder worden aanbevolen de brandblusser in een kast op te bergen, die bij nood open te breken is. Voor iedereen in de school moet duidelijk zijn waar de blusmiddelen zijn opgeborgen. Ook moet iedereen toegang tot deze middelen hebben. Om misbruik te voorkomen is een 'drempel' noodzakelijk. Een verzegelde kast bij voorkeur in zicht van docenten of via camerabewaking in het zicht van de conciërge kan een oplossing zijn.

Inbraakpreventie

Bij inbraakpreventie kan men onderscheid maken naar: organisatorische, bouwkundige en elektronische maatregelen. De organisatorische maatregelen in de ASKO-vestiging aan de Linnaeushof zijn reeds goed: de conciërge maakt een controleronde aan het eind van de schooldag. De deuren zijn dan op slot en de ramen gesloten.

De volgende maatregelen zijn voor het gebouw aan te bevelen: snoeien van het groen in de bosschages aan de gevelvoorzijde en het verbeteren van het sluitwerk van de poort in het hek aan de voorzijde van de school.

Aanvullend op de organisatorische maatregelen kan een elektronische signalering toegepast worden. Deze elektronische signalering is echter een investering die zich pas op termijn terugverdient. Een alternatief tot het aanschaffen van apparatuur is het inhuren van een professioneel bewakingsbedrijf én het maken van afspraken met de politie. De school kan in het surveillanceplan van de politie worden opgenomen.

Tegenwoordig is formele bewaking in veel gevallen gekoppeld aan elektronische maatregelen. De elektronica signaleert een indringer of een ruitbreuk en 'waarschuwt' vervolgens de bewaker. De elektronica signaleert een indringer of een ruitbreuk waarna er via het telefoonnet een alarmsignaal naar een Particuliere Alarmcentrale (PAC) wordt verzonden. De PAC weet op basis van eerder gemaakte afspraken wat er na ontvangst van een alarmsignaal gedaan moet worden.

Kortom, zin vol is een 'beperkt inbraaksignaleringssysteem' op basis van 'zwerfdetectie' met op enkele risicovolle plaatsen branddetectie. Dit laatste niet als zelfstandig systeem (vlgs. NEN 2535) maar op een speciale groep van de CCS van het inbraaksignaleringssysteem, waarmee dan ook 'brand' aan de PAC wordt doorgemeld. Een school loopt in aanvulling op het gebruikelijke verhoogde risico van brandstichting een extra hoog risico vanaf het moment dat een 'andere bestemming en/of tijdelijke leegstand' bekend wordt.

Afsluitend is op te merken dat het zinvol is de verzekeraar bij inbraak- en brandbeveiliging te betrekken. De verzekeraar kan minimumeisen aan de beveiliging hebben maar hij kan ook verlaagde eigen risico's of zelfs kortingen op de premie bieden.

Globale begroting van het bronzen pakket

ASKO Radioweg

- Verplaatsing van de conciërgeruimte 0.22 naar de werkruimte 0.21 en daar een extra raam maken; werkruimte 0.21 verplaatsen naar de keukenruimte 0.20 en de keukenruimte 0.20 verplaatsen naar de conciërgeruimte.
Globaal budget: f 80.000,-
- Ontsluiting schoolplein via deur tegenover lokaal.
Door eigen personeel.
- Beveiligen van de poort door slot. De deur kan vanuit de conciërge-loge elektronisch worden geopend².
Globaal budget: f 1.500,- tot f 3.500,- exclusief BTW (componenten en installatie).
- Elektronische detectie voor twee deuren³.
Globaal budget: f 500,- tot f 3.500,- exclusief BTW (componenten en installatie).
- Herstellen bouwkundige details.
Door eigen personeel.
- Openbreken van de muur tussen kamer 1.18 en 1.20.
Door eigen personeel.
- Opruimen van de zolder
Door eigen personeel

MAVO Middenmeer

- Verplaatsen kast en bureau in de conciërge-loge
Door eigen personeel.
- Ontwikkelen vluchtplan en opzetten van een communicatieplan.
Door eigen personeel.
- Verplaatsen vuilniscontainer en opknappen van de gang naar de gymzaal.
Door eigen personeel.

Noot 2 Hier is de oplossing (en derhalve het prijsidee) niet zo gemakkelijk te geven zonder bouwkundige details van de situatie. De oplossing is doorgaans het toepassen van een zeer deugdelijke elektrisch bedienbare sluitplaat of een electro-mechanisch slot van het merk 'Abloy' o.g. Daarnaast moet altijd een voorziening worden getroffen waardoor de deur automatisch sluit; bijvoorbeeld een deurdranger. Naast toepassing van de juiste producten en organisatorische maatregelen is voor het beoogde effect het vakmanschap van de installateur van groot belang. Als het kwalitatief niet goed wordt aanpakt heeft het zeker bij scholen maar een korte levensduur.

Noot 3 De oplossing is doorgaans het toepassen van een magnetisch reed-contact op de deur waarmee bij de portier informatie over de status van de deur (open / dicht) gegeven kan worden; een rood en groen lampje (LED), eventueel uitgebreid met een zoemer bij satusverandering. De prijsidee is vooral afhankelijk van de bekabeling.

ASKO Linnaeushof

- Poederblusser in een kast met breekbaar raam afsluiten⁴.
Globaal budget: f 250,- tot f 500,- exclusief BTW (compleet met glas en geplaatst).
- Interne alarminstallatie⁵: speciale alarmcentrale met noodstroomvoorzorging, 2 handmelders en 4 'Slow whoop'-alarmgevers.
Globaal budget: rond f 3.500,- exclusief BTW (componenten en installatie).
- Snoeien van de bosschages aan de gevelvoorzijde.
Door eigen personeel of door de dienst groenvoorzieningen van de gemeente.
- Inhuren bewakingsbedrijf. Op jaar basis, elke avond/nacht een externe ronde van 15 minuten.
Globaal budget: f 28,- per ronde, ongeveer f 10.250,- per jaar exclusief BTW⁶.
- Inbraaksignalering met doormelding aan PAC.
Globaal budget: ongeveer f 7.500,- exclusief BTW⁷.
Optionele aanvulling: doormelding naar PAC van de registratie openingen en sluitingstijden, bedieningsfouten, personeelsnummers, etc.; het verwerken en doorgeven van het inbraakalarm (zône- en detectiepunt-info).
Globaal budget: ongeveer fl.365,- / jaar exclusief BTW; ongeveer fl.465,- / jaar exclusief BTW met tevens het verwerken en doorgeven van het brandalarm.

4.3 Zilveren pakket

Bij het zilveren pakket ligt de prioriteit op de Radioweg omdat hier de problemen groter en urgenter zijn dan bij de MAVO Middenmeer. De vestiging van de ASKO op de Linnaeushof is niet opgenomen in het zilveren pakket omdat ze op termijn een andere bestemming krijgt. Een kleine vestiging op ongeveer een kwartier loopafstand van de gefuseerde ASKO/Middenmeer is om velerlei redenen ongunstig. De personele kosten hoger dan bij een vestiging omdat er twee conciërges in dienst moeten worden genomen; leerlingen en docenten heen en weer moeten pendelen; opslag van goederen decentraal plaatsvindt.

De capaciteit aan ruimte voor onderwijs van de vestiging Linnaeushof komt in het gouden pakket aan de orde. In het kader van het zilveren pakket wordt de capaciteit daarom niet meegenomen.

Veiligheidsconcept ASKO-Radioweg

- Meer toezicht.
- Meer sociale controle.
- Gebouw wordt compacter door toevoegen van een nieuw gebouwonderdeel op een strategische plek.
- Meer verblijfsvoorzieningen.
- Meer ruimte voor onderwijs.

Noot 4 De kast wordt zeer waarschijnlijk maatwerk en kan door een timmerman worden uitgevoerd. De prijsidee is afhankelijk van situatie en afmetingen.

Noot 5 Voor dat doel dient een 'ontruimingsalarm' met 'karakteristiek akoestisch signaal'.

Noot 6 Een hogere frequentie per avond/nacht geeft doorgaans geen prijsvoordeel; meerdere adressen bij elkaar in de buurt wél.

Noot 7 Een gebruikelijk alarmsysteem voor schoolgebouw is projectering gebaseerd op 'zwerfdetectie'. De componenten zijn later elders bruikbaar. De installatie wordt door een gecertificeerd technisch beveiligingsbedrijf uitgevoerd. Volgende componenten zijn noodzakelijk: CCS / 16 groepen, met noodvoeding en automatische telefoonkiezer, 8 PIR-detectors, 2 magnetische reedcontacten en inschakeling; lokaal optisch- en akoestisch alarm.

De entree van de ASKO wordt naar de achterkant verplaatst. De aan de huidige hal grenzende kamers krijgen een kantoorfunctie en de huidige hoofdentree wordt achteruitgang (entree voor docenten en onderwijsondersteunend personeel). De nieuwe entree is voorzien van verblijfsvoorzieningen. De huidige kantine (0.09) komt weer vrij en kan als lokaal gebruikt worden. De winst van deze aanpak is in verschillende lagen merkbaar:

- Sociale veiligheid door beter toezicht;
- meer ruimte;
- compacter gebouw;
- prominente entree.

Door de ruimtelijke ingreep ontstaat een nieuwe entree. De entree is het visitekaartje van de school en straalt dat naar buiten uit. Met de nieuwbouw is er kans de entree en de verblijfsruimte achter de entree fraai te ontwerpen. In de nieuwbouw is de nieuwe kantine gesitueerd.

De plek waar de nieuwbouw is geplant is nu een hangplek voor jongeren. Vanuit de weg is deze plek niet in te zien. Dat maakt het schoolgebouw kwetsbaar voor inbraak. Door de nieuwbouw wordt het schoolgebouw compacter en alle delen van de gevel zijn vanuit de openbare ruimte in te zien. De informele sociale controle die door deze ingreep geschapen wordt is een effectieve inbraakpreventie.

Veiligheidsconcept MAVO Middenmeer

- Meer onderwijsruimte door bebouwing van de eerste verdieping.
- Inrichting van een officiële JOP bij de hoofdentree.

Bij de implementatie van de maatregelen ligt de prioriteit bij de vestiging op de Radioweg. Pas als de fusie ook ruimtelijk vorm gaat krijgen wordt de prioriteit evenwichtiger verdeeld. Hiervoor verwijzen we naar het gouden pakket.

In het kader van het zilveren pakket is de bebouwing van de eerste verdieping van het schoolgebouw aan te bevelen.

Globale begroting van het zilveren pakket

- Uitbreiden van de huidige school met een nieuwe entree en verblijfsgebied; 1-laagse bouw inclusief aanpassingen aan bestaande gevel en ruimte 0.9.
Geschatte prijs per m2 uitbreiding is 3.100,- inclusief BTW.

4.4 Gouden pakket

Veiligheidsconcept

- Eén locatie.
- Nieuw school = nieuw gezicht en nieuw imago.
- Meer lokalen voor onderwijs. Slopen van de noodlokalen.
- Een nieuwe gezamenlijke schoolplein voor beide scholen.
- Betere doorstroming en minder congestie.
- Meer veiligheid door wegvallen van het pendelen.

In het gouden pakket komt de school op één locatie. In overleg met de gemeente wordt de straatruimte zo ingericht dat de gefuseerde scholen één terrein worden. Het verkeer wordt langs andere routes geleid en op de weg worden twee gebouwen geplaatst. Deze verbinden de twee scholen. In het midden tussen de twee gebouwen in ontstaat een binnenterrein. Dit wordt het nieuwe gezamenlijke schoolplein en kan op een fraaie en zinvolle manier worden ingericht. Een referentie (qua architectonische kwaliteit) voor deze aanpak is het Amsterdams Lyceum nabij het Olympiaplein.

Met de aanbouw komt een capaciteit van twee á vier lokalen erbij. Samen met de bebouwing van de eerste verdieping van het schoolgebouw van de MAVO Middenmeer komt dit ongeveer overeen met de capaciteit van de vestiging Linnaeushof. De vestiging Linnaeushof telt ongeveer 15 leslokalen. Tevens kan de aanbouw in de oksel van het schoolgebouw ASKO Watergraafsmeer ook in het gouden pakket worden opgenomen.

Globale begroting

- Uitbreiden van de huidige school met ongeveer 10 nieuwe lokalen en in tweelaagse bouw. Geschatte prijs per vierkante meter uitbreiding: 2.900,- inclusief BTW en exclusief grondkosten en exclusief prijsstijgingen van 4% per jaar.

4.5 Advies/conclusie

De huidige problemen van de scholen worden alleen opgelost door ingrijpende verbouwingen. Als de scholen ASKO Watergraafsmeer en MAVO Middenmeer één school zal worden ontkomt men niet aan verbouwing. Op korte termijn voldoet weliswaar het bronzen pakket maar op lange termijn is een ingreep op grotere schaal noodzakelijk. Ter implementatie van de drie pakketten adviseren we voor drie fasen te kiezen. Het bronzen pakket is de eerste, het zilveren de tweede en het gouden pakket de derde fase. Met het bronzen pakket, wordt onmiddellijk begonnen. Bij begin van de tweede fase moet de beslissing over de derde fase al gevallen zijn.

Als het gouden pakket als derde fase doorgaat kan het zilveren pakket als tweede fase met lichte aanpassingen worden gehandhaafd.

Op korte termijn moet met het bronzen pakket begonnen worden. De veiligheidsgebreken van de drie gebouwen zijn nogal groot. Met name de brandveiligheid in de ASKO vestiging Linnaeushof en de sociale onveiligheid in de vestiging aan de Radioweg zijn noch voor docenten noch voor leerlingen acceptabel. De maatregelen uit het bronzen pakket komt de schoolgebouwen altijd ten goede, ook als uiteindelijk voor het gouden pakket wordt gekozen. Een aan te bevelen onderdeel van deze eerste fase is een onderzoek naar de bouwkundige en financiële mogelijkheden van het zilveren en gouden pakket.

Daarna kan aan het zilveren pakket begonnen worden. Met name voor de verbouwing van de eerste verdieping van de MAVO Middenmeer bestaat geen grond het op de lange baan te schuiven. De maatregelen van het zilveren pakket voor de ASKO Watergraafsmeer moeten afgestemd worden op de laatste fase van het verbouwingstraject. Als ook voor de derde fase, te weten het gouden pakket, wordt gekozen zijn de maatregelen uit het zilveren pakket aan te passen.

DSP heeft de begroting in samenwerking met het architectenbureau Multical B.V. opgesteld. Dit bureau heeft ruime ervaring in het herinrichten en renoveren van schoolgebouwen. Samen kunnen we voor de scholen ASKO Watergraafsmeer en MAVO Middenmeer het stedenbouwkundige, organisatorische en financiële kader helder uitwerken.

Bijlagen

Bijlage I Literatuurlijst

ASVOS. Veiligheid schoolomgeving en -routes, regio Oost; uitkomst van de taakgroep 'Veilige school en omgeving'. Amsterdam 1999.

ASVOS. Veiligheid op scholen in Amsterdam-Oost. Amsterdam 1998.

DSP. Herhaald slachtofferschap woninginbraak in Enschede, Maastricht en Groningen. Lopend onderzoek.

Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Veiligheid, gezondheid, milieu. 1989

SBR. Beveiliging van gebouwen deel 6, scholen. Rotterdam 1995.

Stroosnijder, P., Witloks, L.. Brandactieplan voor schoolgebouwen. Lelystad 1995.

Bijlage II Samenvatting checklist

Samenvatting uit de opname met de checklist ASKO Radioweg

Schoolterrein

- Het terrein is aan drie kanten open.
- Het terrein grenst aan één kant aan particuliere tuinen.
- De school heeft twee officiële ingangen aan de Radioweg: de hoofdentree en de ingang via de poort naar het schoolterrein.
- Op het schoolplein staan drie paviljoens met elk twee noodlokalen.
- Het schoolterrein kent veel nissen en is slecht onderhouden.
- Voorzieningen op het schoolplein ontbreken of zijn slecht onderhouden. Fietsen worden zonder rekken op het schoolplein gestald.
- Vanuit de portiersloge is maar op een klein gedeelte van het schoolplein zicht.
- De ruimtelijke oksel tussen muziekvaklokaal (O.16) en de vleugels is een hangplek en biedt gelegenheid tot inbraak.
- Beheer van de gemeentelijke grond rond de school is goed. Wél is er veel hondenpoep op de grasvelden.
- In de bosschages aan de zuidelijke kant van de gymzaal is ongewenst gebruik te constateren door rondhangende jongeren of zwervers.

Buitenzijde gebouw

- Het gebouw maakt een degelijke en goed onderhouden indruk. Het groen rondom het gebouw maakt echter een verwaarloosde indruk. Ook de noodlokalen op het schoolterrein ogen verwaarloosd.
- De entree deur is niet in het zicht van de conciërge-loge gesitueerd.
- Tralies voor de souterrainramen en ramenbeveiliging op de begane grond geven een goede bescherming tegen inbraak en vernielingen.
- Een externe zonwering aan de zuidelijke kant van het gebouw ontbreekt. Het binnenklimaat is in de zomer zeer slecht.
- De twee nooduitgangen aan de respectievelijke vleugeleinden worden door leerlingen voor anderen geopend. Dit vormt een insluipmogelijkheid.
- De interne deur naar de gymzaal is afsluitbaar. Hij is vanuit de gang alleen met een sleutel te openen. Tevens is deze deur van veiligheidsstrips voorzien.
- Het groen aan de voorgevel beperkt het zicht op de entree.

Gebouw(indeling)

- De doorstroomcapaciteit door de smalle entree is matig. Bovendien kan hier geen goede toegangscontrole worden gehandhaafd.
- De doorstroming naar de twee vleugels is goed. De overloop op de eerste verdieping is door het bijplaatsen van kluisjes versmald.
- De doorstroming naar de noodlokalen is slecht: ingewikkeld (via twee trappen en door de oude fietsenstalling), onveilig (onveilige plekken zijn signaleerd) en met omlopen verbonden (leerlingen kiezen de kortere route buitenom).
- De indeling is klassiek met een lange en een korte gang naar de afsluitbare leslokalen.
- Voor bezoekers is geen duidelijke meldpunt zichtbaar.
- Een vluchtplan is voor twee vluchtroutes uitgewerkt en hangt in elk lokaal (positief punt).

Specifieke ruimten

- In het souterrain bevindt zich in een apart compartiment de bibliotheek. De rest van het souterrain is voor opslag van goederen. Uitzondering is een niche waar klei wordt gebakken en een bureau waar een docent werkzaamheden verricht.
- De kantine is provisorisch in een leslokaal gevestigd en wordt door een hulpkracht beheerd. De voorzieningen zijn qua kwaliteit en kwantiteit onvoldoende. De automaten en de koelkast worden regelmatig opengebroken.
- Het kostbare materiaal in de vaklokalen wordt achter slotbewaard. Uitzondering hierop vormen de gereedschappen in het vaklokaal voor handvaardigheid.
- In het vaklokaal voor handvaardigheid ontbreekt de afzuiging en in het vaklokaal voor scheikunde is de dodemansknop regelmatig vernield.
- De kopieerruimte op de begane grond heeft een onvoldoende afzuiging en slechte arbeidsomstandigheden.
- De kamer voor het administratief personeel (0.24) en de kamer voor de verpleegkundige/schoolpsycholoog (1.18) zijn te klein.

Beveiliging

- Voor een aantal leerlingen is een kluisje beschikbaar.
- Er is geen brandmeldsysteem.
- De vaklokalen van administratie en informatica zijn voorzien van een inbraaksignaleringssysteem.
- Als blusmiddel is voor brandslangen op haspels gekozen.
- De omroepinstallatie is defect. De installatie is te kwetsbaar voor vernieling en wordt daarom niet gerepareerd.
- Er zijn geen telefoonaansluitingen in de leslokalen.
- De trap van de kelder naar het schoolplein wordt door een camera bewaakt vanuit de conciërge-loge.
- De opklimwering is onvoldoende.

Samenvatting risico's ASKO Linnaeushof

Uit de inventarisatie komen in hoofdlijnen de volgende problemen naar voren bij de risico's inbraak, brand en sociale onveiligheid.

Inbraakbeveiliging

- Inbraak door ramen aan de straatkant en aan de kant van het schoolterrein. De daders breken de automaten open op zoek naar contant geld en consumpties. Uit algemeen onderzoek blijkt dat de kans op herhaald slachtofferschap van inbraak groot is.
- Conciërgeruimte met zicht op de gang en via de camera op hoofdentree. Camerabewaking van de poort ernaast ontbreekt.
- Inbraakbeveiliging is verbeterd door het plaatsen van hang- en sluitwerk aan de achtdeur.
- Hoog groeiend groen bij de ramen aan de voorzijde is een risicofactor (ongezien inbreken vanuit bosjes).
- Fysiek bestaat de mogelijkheid naar en van andere gebouwen door te lopen. Dit is niet te controleren en het kan een zwakke schakel bij de inbraakpreventie zijn.

Brandveiligheid

- Er is geen toezicht op trappenhuizen met het gevolg dat leerlingen de poederblusser en andere voorzieningen forceren. De conciërge heeft de poederblusser nu opgesloten. Op de zolderverdieping bevindt zich de blusser op een afsluitbare kamer en op de tweede verdieping en op de begaande grond bevindt zich de blusser in de conciërgekamer.

- Vluchtwegen door de hoofdingang en de in het westen gesitueerde nooddeur. Deze deur is echter alleen met een sleutel te openen en voor leerlingen bij nood niet zelfstandig te gebruiken.
- Een gering aantal poederblusser (twee per verdieping). Op zolder in de middelste lokalen geen blusser aanwezig.
- Vluchtmogelijkheden zijn niet goed: geen vluchtplan, en cruciale deuren op slot. Alleen onderwijsondersteunend personeel en docenten hebben een sleutel.
- Alleen één bordje met kaart 'vluchtmogelijkheden' op de begaande grond. Op de andere etages geen informatie over vluchtmogelijkheden.

Sociale onveiligheid

- Omdat het schoolplein door de leerlingen niet wordt gebruikt onderhoud de conciërge hem niet meer. Het hele terrein is dus begroeid met onkruid. Bij regen zijn er veel plassen op het schoolplein. De leerlingen gaan tijdens hun pauzes dan ook de buurt in.
- Op het schoolterrein is er voor docenten een fietsenstalling in een schuur en voor leerlingen onder een luifel in rekken. Leerlingen stallen hun fiets liever in de buurt. Ze hopen dat hun fiets daar minder snel wordt gestolen. De conciërge heeft de leerlingen gewaarschuwd dat het stallen in de buurt hinder veroorzaakt. Inmiddels worden weer meer fietsen op het schoolterrein gestald.
- Er is geen doorstroming op de zolderverdieping. De in het midden gesitueerde lokalen 23 en 22 worden daarom niet gebruikt.

Samenvatting uit de opname met de checklist MAVO Middenweg

Helaas is er voor sommige onderdelen van de checklist geen of niet voldoende informatie beschikbaar. De MAVO Middenmeer lijkt met minder problemen te kampen te hebben dan de ASKO. De checklist is daarom globaal ingevuld.

Schoolterrein

- De school heeft één officiële ingang: aan de Lavoisierstraat.
- De school is een bijna vierkant gebouw met aan drie kanten een smal gemeentelijk gebied en aan één kant -aan het schoolplein- particuliere tuinen.
- Aan de noordoostelijke hoek van het schoolgebouw is een paviljoen met twee noodlokalen geplaatst.
- Het schoolterrein is klein en slecht onderhouden.
- Voorzieningen op het schoolplein ontbreken of zijn slecht onderhouden.
- De schoolplein is vanuit de portiersloge niet te overzien.

Buitenzijde gebouw

- Het gebouw maakt rondom een degelijke en goed onderhouden indruk. Uitzondering hierop vormt de paviljoen. Door zijn locatie en het niet duurzaam materiaalgebruik is het kwetsbaar voor vandalisme en inbraak.
- De entree is niet in zicht van de conciërge-loge omdat er een kast voor het raam geplaatst is. De hoofdentree heeft twee deuren achter elkaar.
- Er zijn voldoende nooduitgangen.

Gebouw(indeling)

- De doorstroomcapaciteit naar de aula is goed.
- De conciërge-loge is naast de hoofdentree gesitueerd, toezicht is door een raam mogelijk. Dit raam is nu dicht omdat er een kast voor staat.
- De doorstroming naar de vleugels is goed. Eén vleugel is alleen voor onderwijsondersteunend personeel en vormt een soort compartiment.

- In het trappenhuis zijn kluisjes voor de leerlingen geplaatst.
- De indeling is bijzonder: via drie trappenhuisen in de hoeken van het gebouw is de eerste verdieping ontsloten. Deze apart ontsloten eerste verdieping vormt compartimenten, d.w.z. dat er geen verbinding tussen de drie afdelingen van de eerste verdieping bestaat.
- Voor bezoekers is geen duidelijk meldpunt zichtbaar omdat de op zich goed gesitueerde conciërge-loge van het halletje niet in te zien is.
- De aula is de verblijfsruimte voor de leerlingen. Op een centrale plek in de aula is een loket waar de leerlingen consumpties kunnen kopen.
- De gang naar de gymzaal is onoverzichtelijk en niet goed schoon te houden.
- Er is een vluchtplan met meerdere vluchtroutes uitgewerkt. Deze hang niet uit in het schoolgebouw.

Specifieke ruimten

- De docentenkamers zijn achter het toneel gesitueerd. Deze kamers zijn via een zeer smal trappenhuis te bereiken.

Beveiliging

- Voor een alle leerlingen zijn klusjes beschikbaar.
- Er is geen brandmeldsysteem.
- Er is geen inbraaksignaleringssysteem.
- Brandslangen zijn in alle vier trappenhuisen aanwezig en intact
- Er is geen omroepinstallatie.
- Vluchtdeuren zijn van buiten niet toegankelijk.

Bijlage III Toelichting bij de checklist

Ter toelichting van de invulling van de checklist wordt een korte beschrijving gegeven van het analysekader en de beoordelingscriteria.

Kolom 1 Situatie

In de kolom 'situatie' zijn circa tachtig ruimtelijke patronen en situaties opgenomen, die op veel schoolgebouwen van toepassing zijn. Deze checklist beperkt zich daarbij tot de ruimtelijke componenten, die zijn onderscheiden naar vijf schaalniveaus, te weten:

- schoolterrein (wel in beheer van de school);
- buitenzijde van het schoolgebouw;
- hoofdindeling en routing;
- inrichting specifieke ruimten;
- technische beveiliging.

Kolom 2 Kenmerken

In deze kolom worden de verschillende ruimtelijke patronen gescoord op de volgende acht toetsingscriteria⁸:

- Zichtbaarheid (bijvoorbeeld: is een kluisje goed zichtbaar vanuit de conciërgeruimte en niet afzijdig gelegen van belangrijke looplijnen?).
- Aanwezigheid van 'sociale ogen' (bijvoorbeeld: is er toezicht op kwetsbare locaties, zowel binnen de school als aan de openbare weg?).
- Aanwezigheid van potentiële daders (bijvoorbeeld: is het denkbaar dat buitenstaanders zich in school ophouden en zo ja, waar?).
- Betrokkenheid/verantwoordelijkheid (bijvoorbeeld: is de begrenzing van openbaar gebied en schoolterrein duidelijk aangegeven?).
- Attractiviteit (bijvoorbeeld: hoe is de kwaliteit van het ontwerp en de duurzaamheid van de toegepaste materialen?).
- Toegankelijkheid/vluchtwegen (bijvoorbeeld: kunnen slachtoffers bij gevaar, maar ook eventuele daders bij ontdekking eenvoudig vluchten?).
- Aantrekkelijkheid potentieel doelwit (bijvoorbeeld: is er een garderobe of kleedkamer, waar waardevolle spullen onbeheerd worden achtergelaten?).
- Fysieke kwetsbaarheid van potentieel doelwit (bijvoorbeeld: zijn er ramen met onverhard glas, die van buitenaf gemakkelijk ingegooid kunnen worden?).

Bij elke situatie is het raadzaam te kijken welke criteria van toepassing zijn en te bezien of er in die situatie aanvullende eisen gesteld moeten worden.

Noot 8 Bron: Voordt, D.J.M. van der & H.B.R. van Wegen: Sociaal Veilig Ontwerpen, Technische Universiteit Delft, mei 1990.

CHECKLIST 'VEILIGHEID VAN SCHOOLGEBOUW EN SCHOOLOMGEVING'

Bijlage IV: ASKO Radioweg, Amsterdam

SITUATIE	KENMERKEN
C SCHOOLTERREIN	
C1 Aansluiting openbaar gebied en schoolterrein (hek, muur)	Het terrein is aan drie kanten open en niet door hekwerk omsloten. Aan de noordelijke kant grenst het schoolterrein aan particuliere tuinen. Deze grens is door hekwerk en bosschages gemarkeerd.
C2 Toegangen tot het schoolterrein (poort, slagboom)	Er zijn twee officiële mogelijkheden om van buiten af naar binnen te komen. Beide entrees zijn aan de oostelijke kant van het gebouw aan de Radioweg gesitueerd. De entree van het schoolgebouw leidt naar de hal en een poort in het hek leidt naar het schoolterrein ten noorden van het gebouw. Verder is het schoolterrein van binnenuit via de kelder te bereiken. Deze route wordt gebruikt om naar het schoolterrein en naar de noodlocaties te komen. Onofficiële entree is de nooddeur aan het eind van de zuidelijke vleugel. De deur kan alleen van binnen open worden gedaan. In de praktijk doen leerlingen hem voor anderen open.
C3 Ontwerp van het schoolterrein (routes, indeling, hoeken etc)	Het aan de noordelijke kant gesitueerde langwerpige schoolterrein is voor het merendeel in beslag genomen door een drietal noodlokalen. Door de noodlokalen ontstaan een groot aantal niches, bijna compartimentjes. Tijdens de schouw hebben we geen zwerfvuil kunnen observeren. Deze compartimentjes zijn dus geen hangplekken voor leerlingen. Desondanks vormen deze niches vervelende hoekjes zonder sociale controle. De indeling van het schoolgebouw is zodanig dat zich een oksel vormt tussen muziekvaklokaal, zuidelijke vleugel en noordelijke vleugel. Na school wordt deze plek een hangplek voor jongeren. Bij donker is in deze oksel weinig sociale controle.
C4 Beheer van het schoolterrein (reiniging, onderhoud etc)	Het schoolterrein oogt verwaarloosd. Onkruid groeit over de plaveisteen, bankjes en fietsenrekken zijn totaal begroeid. De routes naar de entrees van de noodlokalen zijn redelijk goed toegankelijk. Afvalbakken (3) zijn tevens begroeid en/of stuk. Het beheer van de gemeentelijke grond aan de andere drie kanten van het gebouw is goed. Wel is er veel hondenpoep op het gras te constateren.
C5 Toezicht op het schoolterrein (vanuit school en omgeving)	Vanuit de conciërgeloge is zicht op een klein gedeelte van het schoolplein. Vanuit de gang bestaat de mogelijkheid naar het schoolplein te kijken. Dit zicht is echter belemmerd door bosschages. Vanuit de klaslokalen is nauwelijks zicht op de schoolomgeving. Het groen aan de voorgevel beperkt het zicht op de entree.
C6 Parkeerplaatsen op schoolterrein	n.v.t.

SITUATIE	KENMERKEN
C7 Fietsenstalling of -rekken op schoolterrein	De fietsen van de leerlingen en docenten worden op het schoolterrein gestald. De meeste leerlingen komen evenwel lopend of met openbaar vervoer.
C8 Straatmeubilair (afvalbakken, banken, speelobjecten etc)	Banken en fietsenrekken zijn begroeid en uit het zicht. Afvalbakken (3) zijn begroeid en/of stuk.
C9 Bijgebouwen op schoolterrein (sportzaal, nutsgebouwen etc)	Op het schoolterrein staan noodgebouwen met in totaal zes lokalen. De sportzaal is aan de westelijke kant van de noordelijke vleugel gesitueerd.
C10 Overig:	Hangplekken in bosschages aan de zuidelijke kant van de gymzaal.
D BUITENZIJDIGE GEBOUW	
D1 Aansluiting op andere gebouwen of openbaar terrein	Aan de noordelijke kant directe aansluiting van het schoolterrein op particuliere tuinen.
D2 Gevelvorm en dakhoogte (nissen, opklimmogelijkheid)	Het schoolgebouw kent twee toegankelijke verdiepingen. Deze wordt ondanks de opklimwering beklommen.
D3 Onderhoud en reiniging van gevels (materiaal, coating)	De gevel is vrij van graffiti en maakt een verzorgde indruk.
D4 Toepassing gevelelementen (deuren, ramen, luifels etc)	De kozijnen worden in fases vernieuwd. De kozijnen aan de noordelijke kant van het gebouw moeten nog worden vervangen. De ramen van de kelder zijn met tralies beveiligd. Het hang- en sluitwerk is compleet met beslag.
D5 Detaillering hoofdentree (deur, brievenbus, intercom, licht)	Hoofdentree met een enkele deur.
D6 Andere ingangen, vluchtwegen en toegang opslagruimten	Twee nooduitgangen aan de respectievelijke einden van de vleugels. Deze zijn alleen van binnen te openen. Leerlingen doen deze deuren ook voor anderen open. De interne deuren naar de gymzaal wordt vanuit de gang met een sleutel geopend. Tevens is deze deur door middel van strips beveiligd. Vreemden drongen vroeger door deze deur in de kleedkamers en pleegden er diefstal. Sinds deze beveiliging is geïnstalleerd is er geen diefstal meer te melden. In de gang voor de gymzaal is de opslag met extra hang- en sluitwerk beveiligd. Alle vaklokalen en andere ruimtes zijn door middel van sluitwerk beveiligd en zijn op slot tot ingebruikname. Een personeelsentree bestaat niet.

SITUATIE	KENMERKEN
E GEBOUWINDELING	
E1 Entree binnenzijde (ruimte, toezicht, doorstroming)	Smalle entreesituatie, geringe doorstroomcapaciteit, geen toezicht door conciërge of anderen.
E2 Aanmeldpunt voor bezoekers (balie, conciërgeruimte etc)	Geen duidelijk meldpunt voor bezoekers. Conciërge heeft zicht op entree noch hal.
E3 Doorstroming naar centrale ruimten en/of lokalen	Circulatie binnen gebouw niet goed. Doorstroming leerlingen naar de gangen of trappen redelijk. Naar de kelder (tevens route naar de buitenlokalen) is een donker gat. De route van het gebouw naar de noodlokalen is ingewikkeld, donker zonder toezicht (wel camerabewaking op de trap naar buiten). De onveiligheidsgevoelens zijn hier groot.
E4 Ligging centrale functies in gebouw (kantine, aula etc)	De kantine is uit ruimtegebrek in een lokaal gesitueerd. Tijdens de pauze zwermen de leerlingen uit en gaan óf naar AH, hangen in portieken of vertoeven op straat.
E5 Gangen en trappen (mate van gebruik, afsluitbaar, toezicht)	Geen toezicht op grootste gedeelte van de route gebouw-noodlokalen. In de hal van de eerste verdieping is een aantal kastjes zo gesitueerd dat ze de zichtlijn onderbreken.
E6 Drukke plekken en routes in het schoolgebouw	Entree, trappen.
E7 Stille plekken en routes in het schoolgebouw	Gang bij de gymzaal, trappen en trappenhuizen buiten spits en pauzes, kelder.
E8 Afsluitbaarheid van gebouwdelen bij avondgebruik	n.v.t.
E9 Afsluitbaarheid van gebouwdelen voor bepaalde groepen	Vaklokalen en andere lokalen in pauzes verboden voor leerlingen.
E10 Vrije vluchtwegen en nooduitgangen	Vluchtwegen aan de respectievelijke einden van de vleugels en via de officiële deuren. Vanuit de eerste verdieping via de trappenhuizen. In de gang en in elk lokaal hangt een vluchtplan met twee vluchtroutes (beperkte keuze.)
E11 Overig:	Bouwwerk in redelijk goede staat. Op de eerste verdieping één schuine scheur. Nauwkeurige afsluitroutine door de conciërge.

F SPECIFIEKE RUIMTEN	
F1 Aula of gemeenschappelijke verblijfsruimte	Veel te klein.
F2 Kantine of restaurant	Kantine is in een lokaal (09) gevestigd. De twee automaten (snoep en drank) zijn regelmatig stuk en de met sluit- en grendelwerk voorziene koelkast wordt regelmatig open gebroken. De kantine wordt beheerd door medewerker via de Melkert-regeling. Hij is tevens voor het kluisbeheer verantwoordelijk.
F3 Garderobe	n.v.t. Voor een aantal leerlingen is een kluisje beschikbaar. Deze zijn gedeeltelijk geforceerd.
F4 Toiletruimten	Toiletten intact. Graffiti aan de muren.
F5 Inpandige fietsenberging	Verdwenen.
F6 Administratie- of kopieerruimten	Kopieerruimte begane grond veel te klein en met slechte ventilatie. Administratiekamer op de begane grond veel te klein. Kantoorruimte (incl. kamer van psycholoog en verpleegster) op de eerste verdieping ook te klein.
F7 Bibliotheek	In de kelder gesitueerd. Beperkte vluchtmogelijkheid, wel daglicht.
F8 Algemene leslokalen	Bij alle les- en vaklokalen van de noordelijke vleugel (11 t/m 15) ontbreekt een zonwering. Het wordt bij zonnestraling benauwd.
F9 Vaklokalen (techniek, chemie, computer, sport etc)	Materiaal is aanwezig. Gereedschappen in het vaklokaal 15 (handvaardigheid) zijn niet achter slot- en grendel. Afzuiging ontbreekt. In lokaal 13 (scheikunde) dodemansknop vaak vernielt.
F10 Douche- en kleedruimten	Douches en kleedruimten oud maar overzichtelijk en netjes. Douches worden door de leerlingen niet gebruikt. Diefstal uit de kleedkamers wordt door slot en strip op deur met succes voorkomen.
F11 Archief- en opbergruimten	Kelder. Onoverzichtelijk en rommelig. Deels gebruikt voor een bibliotheek. De bibliotheek vormt een afgesloten compartiment. Groepsgewijs komen de leerlingen hier met de leerkracht. Een hoekje van de kelder wordt door een docent gebruikt als werkplek. Geen of onduidelijke vluchtroutes, brandgevaar, onoverzichtelijkheid.

G BEVEILIGING	
G1 Brandmelders en blusmaterialen	Blusmateriaal en brandmelders afwezig.
G2 Elektronische branddetectie en alarmopvolging	Niet gezien
G3 Elektronische inbraakdetectie en alarmopvolging	Inbraakdetectie voor vaklokaal 109 (informatica) en 110 (administratieve verwerking) aanwezig. Een particuliere bewakingsbedrijf wordt bij alarm gewaarschuwd.
G4 Mobiele communicatieapparatuur voor conciërge	Niet gezien
G5 Omroepinstallatie door het hele schoolgebouw	Is buiten werking.
G6 Metaaldetectoren	n.v.t.
G7 Camerabewaking (CCTV) bij entree of kwetsbare plekken	Camerabewaking van de trap naar het schoolterrein vanuit de conciërgekamer..
G8 Brandkasten en datasafe	Niet gezien
G9 Lockers of kluisjes voor persoonlijke eigendommen	Aanwezig in de hal op de begane grond en op de eerste verdieping. Op de eerste verdieping belemmeren de kluisjes het zicht.
G10 Beveiligde opbergplaatsen voor kostbare apparatuur	Magazijnruimten in vaklokalen voldoen.
G11 Beveiligde opbergplaatsen voor gevaarlijke materialen	Magazijnruimten in vaklokalen voldoen.
G12 Beveiligde opbergplaatsen voor kasgeld (kantine!)	Open la met geldcassette.
G13 Telefonische alarmering uit kantine/vaklokalen (06-11)	Telefoon aanwezig. Noodlokalen zonder telefoon.

Van Dijk, Van Soomeren en Partners
Amsterdam, 1999

Gemeente: Amsterdam

School: Asko

Vestiging: Radioweg

Opname door: Julia Mölck en Rob van de Bijl met medewerking van Ben Hulsman

Datum: 21 juli 1999 (schouw)

CHECKLIST 'VEILIGHEID VAN SCHOOLGEBOUW EN SCHOOLOMGEVING'

Bijlage V: MAVO Middenmeer, Amsterdam

SITUATIE	KENMERKEN
C SCHOOLTERREIN	
C1 Aansluiting openbaar gebied en schoolterrein (hek, muur)	De hoofdentree is aan de Marconistraat gesitueerd. Hier is het trottoir breed en vormt bijna een klein plein. Ertegenover grenst het schoolgebouw aan de Radioweg tegenover van de ASKO. De zuidelijke kant van het gebouw grenst aan de Avogadrostrat.
C2 Toegangen tot het schoolterrein (poort, slagboom)	Toegang is alleen via de hoofdentree mogelijk.
C3 Ontwerp van het schoolterrein (routes, indeling, hoeken etc)	Bij de school hoort een klein schoolplein. Deze is aan de noordelijke kant van het gebouw gesitueerd en wordt door particuliere tuinen begrenst Tussen gebouwgrens en straat ligt een smalle grasstrook.
C4 Beheer van het schoolterrein (reiniging, onderhoud etc)	Redelijk.
C5 Toezicht op het schoolterrein (vanuit school en omgeving)	Nauwelijks toezicht.
C6 Parkeerplaatsen op schoolterrein	Geen.
C7 Fietsenstalling of -rekken op schoolterrein	Fietsenrekken aan de noordelijke kant van het gebouw.
C8 Straatmeubilair (afvalbakken, banken, speelobjecten etc)	Niet gezien.
C9 Bijgebouwen op schoolterrein (sportzaal, nutsgebouwen Etc)	De gymzaal is aan de noordoostelijke hoek gesitueerd. Ernaast is een noodgebouw geplaatst.
D BUITENZIJDE GEBOUW	
D1 Aansluiting op andere gebouwen of openbaar terrein	n.v.t.
D2 Gevelvorm en dakhoogte (nissen, opklimmogelijkheid)	Opklimmogelijkheid bij het noodgebouw en de gymzaal.
D3 Onderhoud en reiniging van gevels (materiaal, coating)	Goed.

D4 Toepassing gevelelementen (deuren, ramen, luifels etc)	n.v.t.
D5 Detaillering hoofdentree (deur, brievenbus, intercom, licht)	Hoofdentree met een sluis (twee deuren achter elkaar). Direct naast de kamer van de conciërge gesitueerd. Deur tussen conciërge en entreesluis dicht.
D6 Andere ingangen, vluchtwegen en toegang opslagruimten	Diverse vluchtdeuren
E GEBOUWINDELING	
E1 Entree binnenzijde (ruimte, toezicht, doorstroming)	Goede doorstroming naar de aula.
E2 Aanmeldpunt voor bezoekers (balie, conciërgeruimte etc)	Conciërgeruimte direct naast de hoofdentree.
E3 Doorstroming naar centrale ruimten en/of lokalen	Doorstroming van leerlingen via een drietal trappenhuizen. Verloopt naar tevredenheid.
E4 Ligging centrale functies in gebouw (kantine, aula etc)	Verkoop via schuiframen naar de aula. Centrale ligging.
E5 Gangen en trappen (mate van gebruik, afsluitbaar, toezicht)	Trappenhuizen redelijk goed in zicht. Gang naar de gymzaal smal, onoverzichtelijk en zonder toezicht..
F SPECIFIEKE RUIMTEN	
F1 Aula of gemeenschappelijke verblijfsruimte	In goede staat.
F2 Kantine of restaurant	Consumpties worden in de aula genuttigd.
F3 Garderobe	n.v.t.
F4 Toiletruimten	Functioneel zonder graffiti
F5 Inpandige fietsenberging	Niet gezien.
F6 Administratie- of kopieerruimten	Goed.
F7 Bibliotheek	Niet gezien.
F8 Algemene leslokalen	In het algemeen te klein voor het aantal leerlingen in een klas.

F9 Vaklokalen (techniek, chemie, computer, sport etc)	Goed.
F10 Douche- en kleedruimten	Goed. De douches worden niet gebruikt.
F11 Archief- en opbergruimten	Niet gezien.
G BEVEILIGING	
G1 Brandmelders en blusmaterialen	Intacte slangenhaspels in alle trappenhuizen.
G2 Electronische branddetectie en alarmopvolging	Niet gezien.
G3 Electronische inbraakdetectie en alarmopvolging	Niet gezien.
G4 Mobiele communicatie-apparatuur voor conciërge	Niet voorhanden.
G5 Omroepinstallatie door het hele schoolgebouw	Niet gezien.
G6 Metaaldetectoren	Niet voorhanden en ook niet noodzakelijk.
G7 Camerabewaking (CCTV) bij entree of kwetsbare plekken	Niet voorhanden.
G8 Brandkasten en datasafe	Niet voorhanden.
G9 Lockers of kluisjes voor persoonlijke eigendommen	Kluisjes voor alle leerlingen.

Van Dijk, Van Soomeren en Partners
Amsterdam, 1996

Gemeente: Amsterdam

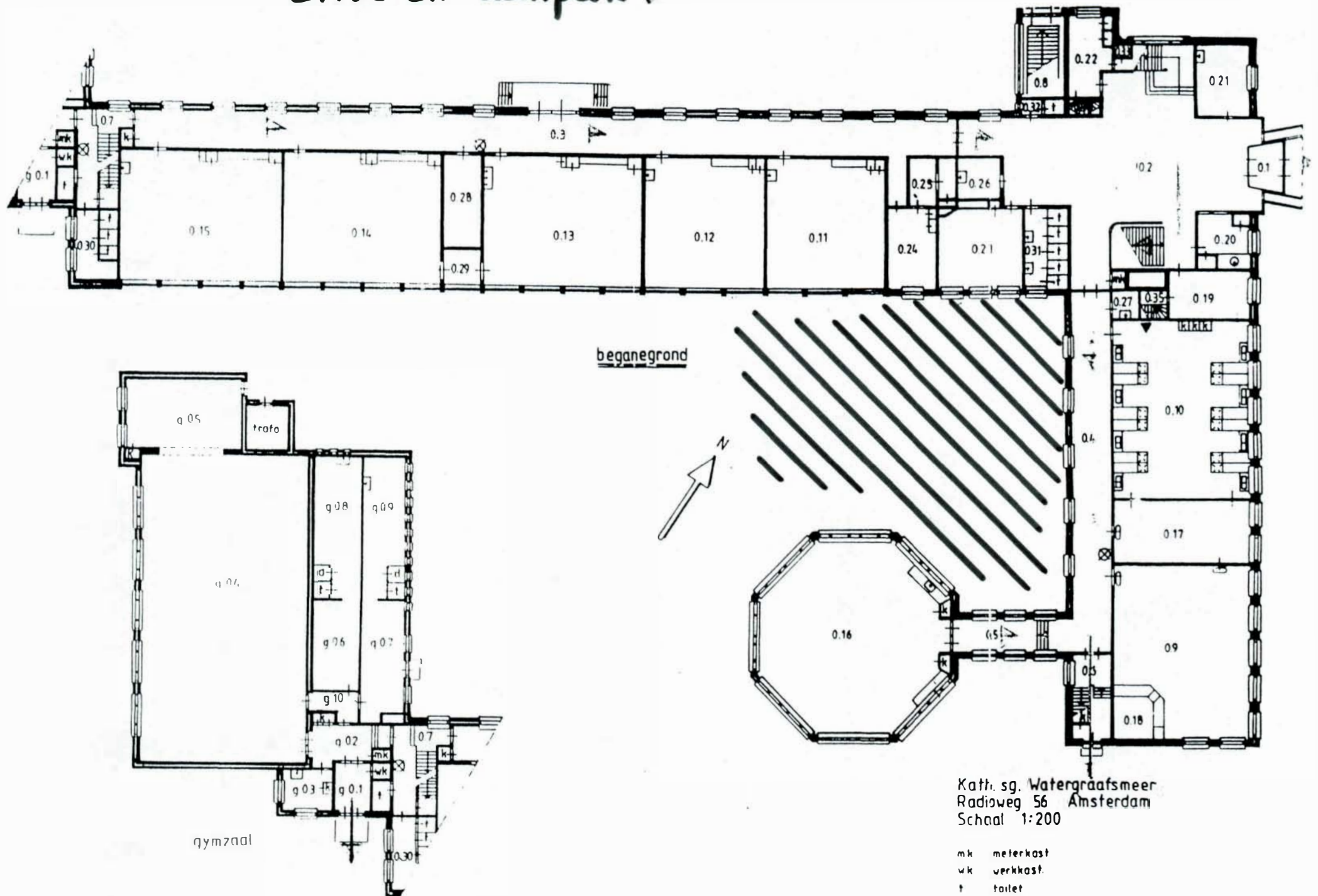
School: MAVO Middenmeer

Vestiging: Lavoisierstraat

Opname door: J. Mölck, R. van de Bijl. m.m.v. dhr. Molema

Datum: 14 juli 1999

Zilveren aanpak.

Kath. sg. Watergraafsmeer
Radioweg 56 Amsterdam
Schaal 1:200

mk meterkast
wk verkkast
t toilet
d douche
▲ poederbuis

Gouden aanpak

